تحلیل ارتکاز حرمت علمی صوم فطر

(14:34)

در مانحن فیه در خصوص صوم، ادله شرعیه و مجموع ادله، به‌خصوص تناسب حکم و موضوع به این صورت القاء می‌کنند. هر چه من عود نظر می‌کنم، می‌بینم بین طبیعی «یوم اول شوال» با طبیعی «امساک به نیت صوم» افسادی نیست. طبیعی یوم اول شوال را می‌خواهیم وصل کنیم به روزه گرفتن، بگوییم نمی‌شود! در این یک فساد عظیمی است! ما حرفی نداریم که ما به مالکات دسترسی نداریم. در این مشکلی نداریم. عقل هم به آن‌ها دسترسی ندارد. اما صحبت سر این است که در مانحن فیه ادله اثباتیه هم داریم. اگر ادله اثباتیه قاطعه‌ای داشتیم که شما سر در نمی‌آورید، شما حرف نزنید، صوم اول شوال حرام است، افسادی دارد که شما نمی‌دانید. اگر به این صورت بود که ما هیچ حرفی نداشتیم. اما ادله اثباتیه که به این صورت نیست. می‌فرماید «یوم اکل و شرب». یعنی لسان، لسان تعبد محض نیست. لسان، لسان ارجاع به آن چیزهایی است که خود شما می‌توانید از تناسب بفهمید. این تناسب در نفس الطبیعه جاری نیست. اگر به این صورت است، پس تعلیل ناظر به این است که [می‌فهمید]. یادتان هست که در هلال چند جلسه بحث کردیم؟ مرحوم وحید به‌بهانی فرمودند؛ وقتی هلال در عرف وضع می‌شود، برای هلال ِمرئی وضع نمی‌شود. راجع به همین جلسات متعددی بحث شد. نمی‌شود رویت ِرائی قید موضوع له ِهلال باشد. می‌تواند مصححش باشد. اما قید هلال نیست. هلال یعنی همانی که در آسمان است. و لذا عرف می‌گوید وقتی هنوز بشری خلق نشده بود، کره زمین هر ماه هلال داشت. هلال؟! هلال را باید ببینند! نه، هلال وضع شده برای آن نفس الامر، ولو مصحح آن دیدن ما باشد. این مطلب درستی است.

بنابراین اگر این حرف سر برسد، محمل ارتکاز حرمت ثبوتی، این می‌شود که اصل این است که حکم برای موضوع ثبوتی است. انس ذهن تمام متشرعه و ساری بر این است که اگر حکم هست، صوم این روز حرام است. یعنی این روز به‌عنوان یک موضوع ثبوتی، حکم رویش آمده است. این ارتکازی ناشی از انس به این است. خب پس چرا متشرعه سؤال نمی کردند؟ به‌خاطر تناسب حکم و موضوع ثانوی در مانحن فیه است؛ یعنی می‌دیدند او که نمی‌خواهد با خدا لج کند. خدا هم در ثبوت بگوید: با این‌که نمی‌دانی، داری کار مبغوض ِثبوتی ِمن را انجام می‌دهی، فقط معذوری. با این تناسبی که در اینجا هست، آن وقتی که مسلمانان عید می‌کنند و روز عید فطر است، ممنوع است که بگویی من امروز را روزه گرفتم. به این تناسبی که برای صوم ِامر ِعبادی ِامساک در دنباله یک ماه هست، به این تناسب می‌فهمیم به‌رهای از اثبات در موضوع تحریم روزه عید فطر هست.

دیروز من کلمه "معلوم بشود" را به کار می‌بردم، منظورم این بود که بحث پیش برود. عبارت ناقص بود. آقا بعد از مباحثه چهار صورت بیان کردند و گفتند کدام یک از این‌ها منظورت است. این‌شان که چهارمی را گفتند، گفتم منظور من آن است. منظور من علم نیست. باز حتی علمی به نحو مانعیت اغیار مقصود من نبود. عرض من این است که اول شوال، فی علم الله موضوع برای حرمت صوم مشترک بین عالم و جاهل نیست. اول شوال، با به‌رهای از اثبات، موضوع است. یعنی اول شوالی که عید مسلمین است و محقق می‌شود.

بازبینی #1
ایجاد شده 5 فوریه 2026 12:17:17 توسط ... .
به روزرسانی شده 5 فوریه 2026 12:17:55 توسط ... .